

КЛИФЪРД САЙМЪК КЪЩАТА НА ОБНОВЕНИТЕ

Превод от английски: [Неизвестен], 1972

chitanka.info

Къщата изглеждаше нелепо. Нещо повече — съвсем не ѝ беше тук мястото. „Но откъде се е взела?“ — питаше се Фредерик Грей. Та това кътче си беше само тяхно. Двамата с Бен го бяха открили преди около четиридесет години; оттогава винаги идваха тук и досега нито веднъж не бяха срещали жива душа.

Беше застанал на едно коляно и машинално задържаше кануто на място с веслото, а блестящата вода, тъмна както винаги наесен, течеше покрай него, цялата в пенести къдри от водопада, който шумеше на половин миля нагоре по реката. Слабото бучене на водопада достигна до Грей още когато спираше колата и снемаше от покрива ѝ кануто и през цялото време, докато дойде с лодката дотук, той се вслушваше и грижливо скътваше в паметта си гласа на водопада, както скътваше и всичко останало — та нали бе тук за последен път, няма да идва вече.

„Можеше да почака“, помисли си той с горчивина, но без злоба. Можеше да почака да завърши пътешествието си. Сега всичко отива по дяволите. Вече няма да може да си представи рекичката, без да си спомни и за тази нахална къща. Ще вижда рекичката в спомените си не такава, каквато я е познавал близо четиридесет години, а неизбежно заедно с къщата.

Никой никога не бе живял тук. Тук дори никой не идваше. Тези места принадлежах само на него и на Бен. А сега ето на — къщата се белееше в тъмнозелената рамка от борове на хълма, над реката, и от мястото, където обикновено спираха, към нея води едва забележима пътечка.

Грей яростно заудря с веслото и насочи малката лодка към брега. Кануто опря в пясъка. Грей слезе и го измъкна, за да не го отнесе течението. После се изправи и зараглежда къщата.

Как да разкаже на Бен за това? И трябва ли да му казва? Може би по-добре ще е въобще да не споменава за къщата в разговора си с Бен? Не е леко да кажеш на човек, който е в болница и по всяка вероятност вече няма да излезе от нея, че са откраднали такава голяма част от миналото му. „Та нали, когато приближава края, миналото, кой знае защо, ти става скъпо“ — помисли си Грей.

Да беше обикновена извънградска вила — дървена, ниска, с голям комин от камък, — криво-ляво щеше да го преглътне. Тогава нямаше да му вади очите. Но тук, сред боровете и скалите,

ослепително бялото здание, блеснало с прясната си боя, изглеждаше нелепо и оскърбително.

Грей с мъка се наведе и изтегли кануто още по-настрани. Извади въдица в калъф, сложи я на земята. Взе кошницата за риба, праметна през рамо високите гумени ботуши. После вдигна въдицата и бавно се заизкачва по пътеката. Приличието и чувството за собствено достойнство изискваха да се обади на новите обитатели на хълма. Не може просто да мине по брега покрай къщата, без да им каже ни дума. Но да не си въобразяват, че им иска позволение. Не, недвусмислено ще им даде да разберат, че правото на първооткривателство тук принадлежи на него, а след това сухо ще им съобщи, че е дошъл за последен път, и занапред няма вече да ги безпокои.

Хълмът беше стръмен. „Нещо напоследък всички височини, даже и малките, станаха стръмни“ — мина му през ума. Започна да се задъхва и да диша повърхностно, коленете му трудно се свиваха, всички мускули го боляха, докато стоеше в кануто и гребеше.

Може би бе глупаво, че тръгна сам на такова пътешествие. Да беше с Бен, щеше да е съвсем друго. Никому не бе казал, че се готви за път, иначе щяха да започнат да го разубеждават или, което е още по-лошо, да настояват да дойдат с него. Щяха да му повтарят, че човек, който приближава седемдесетте, не бива да предприема такова пътешествие сам. А всъщност пътуването никак не е трудно. Някакви си два часа с кола от града до селището, наречено Бориките, и след това още четири мили по изоставения от дърварите път, докато стигне до реката. А после още един час с кануто нагоре по течението — двамата с Бен открай време се разполагаха там, малко над водопада.

Като се изкачи до средата на хълма, той спря да си поеме дъх. Вече се виждаше водопадът — кипяща бяла пяна и облаче от съвсем ситни пръски; понякога, когато слънчевата светлина пада под определен ъгъл, в него играе дъга.

Грей стоеше и поглъщаше с поглед всичко това; тъмната зеленина на елите, голия склон на скалистото дефиле, златно-алените пламъци на шумака — от ранните студове в него бяха лумнали празнични есенни огньове.

„Колко пъти — мислеше си той, — колко пъти сме ловили с Бен риба там, зад водопада. Колко пъти сме слагали котлето на огъня. Колко пъти сме минавали с лодката нагоре-надолу по реката...“

Чудесно време беше, чудесно си живееха те, двамата скучни професори от скучния провинциален колеж. Но всичко свършва, нищо не е вечно. За Бен всичко това беше вече отминало. А и за самия него след днешната прощална разходка...

Разбира се, ако беше жив Клайд, щеше да бъде съвсем друго. Те бяха приятели, рядко баща и син се разбират толкова добре. Но сега той е съвсем сам. Марта отдавна вече не е между живите, няма го и Клайд и той остана сам-самичък.

Ако се разсъди трезво, „Горски приют“ като че ли е най-доброто решение. Ще се грижат за него, ще може да живее така, както е свикнал... или почти така. Е, засега се справя и сам, но не е далеч времето, когато ще му е необходима чужда помощ. „Трябва да се погрижа за бъдещето си — рече си той — и затова се свързах с «Горски приют».“

Почина си малко и отново се заизкачва, докато най-последната пътека го изведе до малка, равна площадка пред къщата.

Къщата беше нова-новеничка, по-нова, отколкото му се бе сторило отначало. Даже сякаш миришеше на прясна боя.

Интересно как ли са донесли строителните материали дотук. Няма никакъв път. Та нали съвсем наскоро през пролетта, когато двамата с Бен бяха дошли за риба, нямаше и помен от къщата.

Грей бавно прекоси площадката, после дворчето, от което се виждаха реката и водопадът. Стигна до вратата, натисна копчето и някъде вътре в къщата иззвъня звънец. Той чакаше — ей сега ще се чуят стъпки; но никой не излезе. Грей вдигна ръка и почука — едва бе докоснал вратата, тя се поддаде и се разтвори пред него.

Той се смути — съвсем нямаше намерение да нахлува в чуждия дом. Може би трябва пак да затвори вратата и тихомълком да си тръгне? Не, няма да се измъкне дебнешком като крадец.

— Е-ей! — извика той. — Има ли някой тук?

Сега ще излязат, ще обясни, че не е отварял вратата, че тя сама се е отворила, като е почукал. Но никой не излизаше.

Поколеба се малко, после влезе в антрето — още миг и ръката му ще стисне дръжката, ще затвори вратата.

Видя гостната: на пода — нов килим, мебелите са хубави. Разбира се, че тук живеят хора, просто в момента няма никой в къщи.

Излезли са за малко и не са заключили вратата. „Впрочем — помисли си той — в този край никой не заключва. Няма нужда.“

„Ще престана да мисля за това“ — обеща си той. Трябва да забрави тази къща, макар че тя му развали цялото удоволствие да полови риба до насита, а надвечер да се спусне по реката до мястото, където бе оставил колата, и да си тръгне. Нищо не бива да му вгорчава днешния ден. Закрачи решително по високия бряг — покрай водопада, към добре познатия залив.

Денят се случи ясен, тих. Слънцето просто сияеше, но въздухът беше прохладен. Впрочем часът бе едва десет. Към пладне ще стане наистина горещо.

Съвсем развеселен, Грей вървеше напред; когато измина цяла миля нагоре от водопада, надяна гумените ботуши и нагази във водата, той вече напълно бе забравил злополучната къща.

Бедата се случи надвечер.

Излезе на брега, намери подходящ камък, на който да може да седне удобно и да хапне. Внимателно сложи въдицата на чакъла край брега, полюбува се на трите пъстърви с напълно прилична големина, които се мятаха в кошничката. И като разгъваше сандвичите, забеляза, че небето се мръщи.

„Май трябваше да си тръгна по-рано — помисли той. — Няма защо да чакаш, докато времето съвсем се развали. Щом прекараш три чудесни часа на реката, стига ти толкова.“

Дояде сандвича и поседя кротко на камъка, като се вглеждаше в плавно течащата покрай него вода и в крепостната стена от борова гора на отсрещния бряг. „Трябва хубаво да запомня всичко това — мислеше си той, — да го запазя в паметта си сигурно, завинаги. Та да имам за какво да си спомням после, когато вече няма да мога да ходя за риба.“

Той стана тежко, взе въдицата, кошницата. Подхлъзна се на един обрасъл с мъх камък, който не се виждаше отгоре, и загуби равновесие. Остра болка проряза глезена му и той се сгромоляса в плитката вода край брега. Кракът му се бе плъзнал от камъка, бе попаднал между два скални къса на дъното и се бе заклецил в тясната цепнатина между тях. Беше се извил неестествено и в него се надигаше упорита, нестихваща болка.

Стиснал зъби, за да не извика, Грей криво-ляво измъкна крака си и излезе на брега.

Опита се да се изправи, но навехнатият крак се подгъна и изгаряща болка като нажежено желязо го прониза чак до бедрото.

Той седна и бавно, внимателно събу ботушите си. Глезенът вече бе започнал да отича, беше целият червен, подут.

Грей седеше на покрития с чакъл бряг и мислеше. Какво да прави? Не може да върви, ще се наложи да пълзи. Ще трябва да остави ботушите, въдицата и кошничката, само ще му пречат. Веднъж да допълзи до кануто, а после вече с него ще стигне до мястото, където бе колата. Но ще трябва да изостави и лодката, няма да може да я качи на покрива.

Един път да седне зад кормилото и всичко ще се нареди, все някак ще се справи с колата.

Събра старателно всичките си вещи — ботушите, кошничката с риба и въдицата — на купчинка на брега, така че веднага да привлекат вниманието на всеки, който се съгласи да дойде да ги вземе. Погледна за последен път реката и запълзя.

Придвижването беше дълго и мъчително. Както и да се стараеше, не успяваше да предпази крака си от удари и при всеки тласък болката пронизваше цялото му тяло.

Да можеше да си направи патерица... но няма с какво: каква полза от джобно ножче, при това изтъпено.

Пълзеше бавно и постоянно спираше да си почине. Поглеждаше болния си крак — той все повече отичаше и вече бе станал не червен, а морав.

И изведнъж — комай твърде късно, — поизплашен, си даде сметка, че е захвърлен на милостта на съдбата. Ни една жива душа не знае, че е тук, та той никому не беше казал ни дума. Ако не успее да се измъкне сам, много време ще мине, докато забележат, че го няма.

Глупости! Ще се справи, разбира се. Някога би допълзъл, без ни веднъж да си почине. Но с течение на годините ставаш стар и слаб. Много по-слаб, отколкото предполагаш.

Той отново спря да си почине и чу как шумят боровете — беше излязъл вятър. Печален, дори страшен шум. Небето цялото е покрито с облаци, всичко наоколо бе обгърнато от някакъв зловещ полумрак.

Тласкан от смътна тревога, той се опита да пълзи по-бързо. Но само по-бързо се изморяваше и силно удари болния си крак. Трябваше отново да се придвижва по-бавно.

Стигна до водопада, отмина го — сега му бе малко по-лесно да пълзи надолу по полегатия склон. И изведнъж върху протегнатата му ръка тупна първата дъждовна капка. А след минута вече яростно шибаше проливен дъжд.

Моментално се измокри, студеният вятър го прониза целия. Здравчът се сгъстяваше, боровете плачеха и стенеха, разрази се истинска буря, по земята потекоха вадички.

Грей упорито пълзеше. Зъбите му затракаха от студ, но той ядосано стисна челюсти — само това липсваше!

Вече бе изминал повече от половината разстояние до кануто, но пътят сякаш бе станал по-дълъг. Измокри се до кости, а дъждът все валеше и заедно с него нарастваше и огромната тежест на умората.

„Къщата — помисли си той. — Може да се подслоня в оная къща. Сигурно ще ме пуснат да вляза.“

Не смееше да си признае, че предишната му цел — да допълзи до кануто и с него да се добере до мястото, където бе колата — е вече немислима и непостижима.

Някъде напред, през полумрака на лошото време, се мержелееше светлинка. Това, разбира се, е от къщата. Стопаните са се върнали и са запалили лампата.

Той пълзя дълго, много по-дълго, отколкото се бе надявал, но най-сетне стигна. До самата врата се хвана за стената, подпря се на здравия си крак и успя да се надигне и да се изправи. Натисна копчето, вътре в къщата иззвъня звънец и Грей зачака — ей сега ще се чуят стъпки.

Никой не излизаше.

Тук нещо не е в ред. Вътре свети, значи трябва да има някой. Тогава защо никой не отваря?

Зад гърба му гората шумеше още по-силно и по-страшно отпреди, тъмнината се сгъстяваше. Дъждът свистеше и шибаше смразяващ и зъл.

Грей почука с юмрук и вратата както сутринта се отвори пред него, светлината от антрето заля дворчето.

— Е-хей, не чувате ли! — викна той. — Има ли някой тука?

Никакъв отговор — ни звук, ни шум.

Той мъчително се напрегна, прескочи прага с един крак и се спря. Викна още веднъж и още веднъж, но никой не се обаждаше.

Кракът му се подгъна и той рухна на пода, но докато падаше, успя да протегне ръце и да смекчи удара. После бавно, с мъка запълзя към гостната.

Зад гърба му се чу някакъв тих звук. Той се обърна — входната врата се затваряше. Затваряше се самичка, без никой да я докосне. В тишината силно щракна бравата.

„Странно — мина през ума му смътна мисъл. — Странно е, че вратата се отваря, сякаш те кани да влезеш. А като влезеш, преспокойно се затваря сама.“

Но това няма значение, да прави каквото си ще тая врата. Важното е, че той сега е вътре, а смразяващата ярост на бурята остана там, отвън.

Внимателно, като гледаше да не удря болния си крак, той допълзя по килима до креслото. Привдигна се, можа да се извие и се настани в него удобно, отпусна се върху меката облегалка, протегна напред крака си. Най-после! Сега вече не са страшни нито дъждът, нито студът, а рано или късно все ще дойде някой и ще му помогне да намести навехнатото.

Но къде ли са стопаните? Едва ли скитат под открито небе в такава време. И сигурно са били тук съвсем наскоро, защото прозорците светнаха, след като вече бе притъмняло и бурята се бе разразила.

Той седеше, без да помръдва — болката почти стихна. Колко е хубаво, че тук е така тихо, така топло и спокойно!

Без да бърза, внимателно се огледа наоколо.

Масата в столовата е сложена за обед, от сребърния кафеник излиза пара, порцелановият супник и захлупената чиния блестят. Мирише на кафе и на някакво ястие. Но приборът е само един, сякаш обедът е сервиран само за един човек.

Зад отворената врата се вижда друга стая, вероятно кабинет. Там има някаква картина, а под нея солидно бюро. По стените от пода чак до тавана се издигат рафтове за книги, но те са празни, няма ни една книга.

Друга врата води към спалнята. Леглото е оправено, на възглавницата — сгъната пижама. На нощното шкафче гори лампа. Всичко е готово, леглото сякаш чака някой да легне в него.

Има нещо непонятно, неуловимо странно в тази къща. Като в съдебната практика: случва се понякога такъв юридически казус — чувствуваш, че в него се крие някаква загадъчна подробност и именно тя е ключът към делото, но тя упорито ти се изплъзва.

Седеше и мислеше за това — и изведнъж разбра.

Тази къща е готова, но тя все още чака. Сякаш предвкусва срещата с бъдещия си стопанин. Тя е обзаведена, наредена, всичко в нея е приготвено. Но още никой не е живял тук. Не се чувствува мирисът на жилище, в самия въздух смътно се долавя някаква празнота.

Не, не, глупости. Разбира се, че тук живее някой. Някой е запалил лампите, сготвил е обета, сложил е на масата един единствен прибор, включил е нощната лампа и е отгърнал ъгъла на одеялото.

Той седеше в креслото, чакаше стопанина и клюмаше.

„Седемдесет години — мислеше си, — близо седемдесет вече и това е последното приключение в живота ми. Всичките ми роднини си отидоха, приятелите също, остана само старият Бен, който умира от бавна, некрасива смърт в тясната болнична стая — и всичко около него е чуждо и некрасиво.“

Спомни си онзи далечен ден, когато се запознаха — Бен, млад професор по астрономия, и той, млад професор по право. Още в първата си среща те станаха приятели; ще му бъде тежко, като загуби Бен.

А след месец и той самият ще се пресели в „Горски приют“. Старчески дом. Измислят разни красиви имена като „Горски приют“, сякаш от това ще ти стане по-леко.

Впрочем няма значение. Няма на кого да домъчнее... освен на самия него, разбира се. А на него вече му е безразлично. Е, почти безразлично.

Той трепна, изправи се, погледна часовника над камината. Сигурно бе задрямал, има почти цял час, откакто погледна часовника последния път, а бе все така сам в къщата.

Обедът все още е на масата, вероятно всичко вече е изстинало. Може би само кафето още е топло.

Наведе се напред и предпазливо стана. В навехнатия глезен се надигна пронизваща болка. Отново се облегна назад, от очите му бликнаха безсилни сълзи и потекоха надолу по бузите.

„Не ми трябва кафе — каза си. — Не искам кафе. Само да мога да се добера до леглото.“

Внимателно слезе от креслото и запълзя към спалнята. Като се извиваше бавно и мъчително насам-натам, съблече подгизналите си дрехи и надяна пижамата, която беше върху възглавницата.

До спалнята имаше баня — като се придържаше за леглото, за облегалката на стола, за тоалетката, той стигна до нея на един крак. Да може да намери нещо болкоуспокояващо... Ако има аспириин, ще му поолекне.

Отвори вратичките на аптечката, но тя беше празна.

Постоя малко и пак се довлече до леглото, пъкна се под одеялото и загаси нощната лампа на шкафчето. Какво ли ще стане, като се върне стопанинът и намери в леглото си неканен гостенин?

Е, да става каквото ще. Сега му е все едно. Главата му тежи, мислите се объркват, сигурно има температура.

Лежеше, без да мърда, тялото му постепенно свикваше в чуждото легло. Даже не забеляза, че всички лампи в къщата угаснаха едновременно.

Когато се събуди, през прозорците нахлуваха потоци слънчева светлина. Миришеше на пържено свинско и на сварено кафе. И силно, настойчиво звънеше телефонът.

Той отметна одеялото, подскочи върху леглото и изведнъж си спомни, че не си е в къщи, че това не е неговото легло и че не е възможно да го търсят по телефона.

Какви са тия чудеса, сега пък и телефон! Откъде ще се вземе той в тая пустош?

А телефонът се късаше да звъни. Нищо, ей сега някой ще иде до него и ще вдигне слушалката. Тоя, който пържи свинското ще иде и ще се обади. И тогава най-сетне ще види кой е той и ще разбере чия е тази къща.

Грей стана. Подът е студен, сигурно тук някъде има домашни пантофи, но къде да ги търси.

Едва когато влезе в гостната, си спомни, че кракът му е навехнат. Изумен, той спря, погледна — крак като крак, нито червен, нито морав,

няма го и отока. И най-важното — не го боли.

Телефонът на масичката в антрето отново зазвъня настойчиво.

— Дявол да ме вземе! — каза Фредерик Грей, като гледаше втренчено собствения си глезен.

Телефонът отново задрънча насреща му. Той се втурна към масичката, грабна слушалката.

— Да — каза той.

— Доктор Фредерик Грей ли е?

— Точно така. На телефона е Фредерик Грей.

— Надявам се, че спяхте добре.

— От това по-добре — здраве. Много ви благодаря!

— Дрехите ви бяха целите мокри и изпокъсани. Решихме, че няма смисъл да ги кърпим. Надявам се, че не се сърдите, всичко което беше в джобовете ви е на тоалетката! В гардероба има други дрехи, сигурен съм, че ще ви бъдат по мярка.

— Благодаря ви, толкова сте любезен. Но искам да ви попитам...

— Разбира се — отвърна гласът в слушалката. — Но сега по-добре побързайте. Иначе закуската ви ще изстине — и млъкна.

— Почакайте! — извика Грей. — Един момент...

В отговор се чуха само слаби сигнали. Той остави слушалката, отиде в спалнята и видя до леглото чифт пантофи.

Надявам се, че спяхте добре. Дрехите ви бяха целите мокри, изхвърлихме ги. Всичко, което беше в джобовете ви, сложихме на тоалетката.

А интересно кои са тези „ние“?

И къде са?

И как така, докато е спал, са му излекували крака?

Все пак вчера вечерта той не бе сбъркал. Къщата е празна. Никой няма. Не личи, че в нея живеят хора, а откъде идва това чувство — не може да се разбере.

Изми се, но не му се занимаваше с бръснене, макар че като надникна в шкафчето, то вече не беше празно. Сега тук имаше и самобръсначка, и четка, и паста за зъби, и четка за коса, и гребен.

В столовата го чакаха омлет със свинско, апетитно изпържени картофи, доматиен сок и кафе.

И никакви следи от оня, който бе приготвил закуската и сложил масата.

Може би тук за гостите се грижи цял щаб от невидими слуги?

И откъде се взема електричеството? Да не би да има собствена електростанция? Може би тя черпи енергия от водопада? Ами телефонът? И все пак кой му се обади?

— Които и да сте, благодари ви — каза той високо. — Бих искал да ви видя. И да поговорите с мен.

Но никой не му отвърна.

Той седна на масата. Едва след първата глътка разбра, че е гладен като вълк.

След закуска отиде в спалнята и извади дрехите от шкафа. Не беше никакъв изискан моден костюм, но бе много подходящ за лов на риба. Когато се облече, масата бе вече разтребена.

Той излезе от къщи — слънцето сияеше, денят беше прекрасен. Бурята изглежда е преминала още нощес. Е, сега вече може да иде на вчерашното място, да вземе въдицата и всичко, което бе оставил край реката.

Всичко си стоеше все така старателно подредено на брега. Той се наведе, взе въдицата и се поспря, загледан в реката. Защо пък не? Щом веднъж вече е дошъл дотука, може малко да полови. Та нали му е за последен път.

Сложи въдицата настрана, obu ботушите. Изхвърли вчерашния улов от кошничката и преметне дръжката ѝ през рамо.

А защо пък само днес сутринта? Защо само още един ден? Няма защо да бърза да се връща в града, може малко да поживее в къщата. Защо да не си устрои истински празник?

Гледай ти как бързо свикна, без много да му мисли, е готов да се възползува от случая! Къщата, разбира се, е много странна, но няма от какво да се страхува.

Грей влезе във водата, замахна и хвърли въдицата. На петия път пъстървата клъвна. Денят започваше добре.

Без да престава да хвърля въдицата, той стигна почти до самия водопад, до мястото, където течението набира сила, и излезе на брега. В кошничката се мятаха пет едри риби, две от тях необичайно големи. Може да полови и на бързея от брега, но няма смисъл. По-добре да се върне и да разгледа къщата както трябва. Погледна часовника си и тръгна надолу, по пътечката.

Към пладне вече бе обиколил къщата. Към нея не водеха никакви електрически и телефонни жици, нямаше и отделна електростанция. Имаше електрическа инсталация, но без никакви източници на енергия. И още нещо: предната вечер, когато седеше в гостната, оттам се виждаше кабинетът — картината на стената, бюрото и празните рафтове за книги. А сега рафтовете вече не са празни. Те просто ще се счупят от тежестта на книгите, и то книги, каквито самият той би си подбрал: цяла юридическа библиотека, на която би могъл да завиди всеки практикуващ адвокат. А на някои полицаи... Отначало реши, че това е просто шега, номер.

Но после отвори телефонния указател и разбра, че не е шега. Никога ни един човек не бе виждал такъв указател. В него имаше имената на абонати и телефонни номера, но адресите обхващаха цялата Галактика!

БЕСУР, Йар, Мекбуда V — ФЕ 6-87-31

БЕТЕН, Вармо, Полярна III — ГР 7-32-14

БЕТО, Елм, Рас Алгете IX — СТ 1-91-81

Названия на звезди, номера на планети. Нищо друго не може да бъде.

Прекалено безсмислено и разточително, за да е шега.

Имена на звезди има в телефонния указател, имена на звезди има и по кориците на книгите върху полиците в кабинета.

„Изводът е ясен — унило помисли той, — но нима това може да се приеме сериозно? Нелепо, смешно.“ Навярно са възможни и някакви други обяснения, включително и... а не полудява ли той?

И може ли все пак някак си да се изясни цялата тази работа?

Той затвори телефонния указател, после отвори на първа страница. Аха, ето: СПРАВКИ.

Взе слушалката и набра номера.

Сигнал, втори после се чу глас:

— Добър вечер, доктор Грей. Много се радваме, че се обаждате. Надявам се, че при вас всичко е наред? Имате ли нужда от нещо?

— Откъде знаете как се казвам?

— Сър — отговориха от справочната служба, — ние се гордеем с това, че знаем имената на всички наши абонати.

— Но аз не съм ваш абонат. Аз само...

— Разбира се, че сте наш абонат — възразиха му. — От минутата, в която станяхте собственик на къщата...

— Как така собственик? Та аз не...

— Предполагахме, че сте се досетили, доктор Грей. Трябваше да ви кажем още в началото. Молим за извинение. Разбирате ли, тази къща е ваша.

— Нищо не разбирам — отвърна Грей объркан.

— Къщата е ваша — обясниха му от справочната служба, — дотогава, докогато желаете да останете в нея. И къщата, и всичко вътре. И, разбира се, също така и всичко, с което можем да ви бъдем полезни.

— Но това е невъзможно! Аз с нищо не съм го заслужил. Как мога да бъда собственик на къща, за която нищичко не съм дал?

— А може би няма да откажете при случай да ни помогнете малко? Впрочем това съвсем не е задължително и, разбира се, няма да е особено трудно? Ако се съгласите да ни помагате, ще ви бъдем много признателни. Но каквото и да е решението ви, къщата, все едно, е ваша.

— Да ви помагам? — потвърди учуден Грей. — Страхувам се, че няма да мога да ви бъда особено полезен.

— Всъщност това няма значение. Много се радваме, че позвънихте. Обаждайте ни се винаги, когато пожелаете.

Нещо щракна, връзката се прекъсна и той остана смаян, стиснал в ръка замлъкналата слушалка.

Докато говореше по телефона, в гостната някой (или може би нещо, може би някаква непонятна сила) бе запалил огън в камината, а до нея имаше приготвени дърва. Студеният вятър виеше в комина, но трепкащите езичета на пламъка прескачаха от дърво на дърво и ставаха все по-ярки.

„Старчески дом“ — помисли си Грей.

Защото, ако правилно е разбрал, това е именно така.

И защо ли някому е хрумнало да му прави такъв подарък? Умът му не го побира с какво е заслужил това? Старчески дом само за него, на брега на любимата му рекичка, в която играе пъстърва.

Да, чудесно, ако само можеше да го приеме.

Всъщност какво му пречи? И да не се върне в града, никой няма да тъгува за него.

Не, това е лудост. Ами ако се разболееш? Ами ако падне, ако се пребие? Наоколо няма никакъв лекар и няма кой да му помогне.

Тази къща не е просто къща. Не е само четири стени. Тя е и пристан, и слуга, и лекар. Надеждна, солидна, безопасна, при това проявява съчувствие. Набавя ти всичко необходимо. Изпълнява всичките ти желания. Дава ти топлина, храна, уют и съзнанието, че някой се грижи за тебе.

И книги има. Огромно множество книги, също като онези, които му бяха служили вярно и предано дълги години.

„Доктор Фредерик Грей, декан на Юридическия факултет. Преди да остарееш, беше обкръжен с дълбока почит и уважение. А сега вече си твърде стар, жена ти и синът ти са мъртви и всичките ти приятели измряха или пък съвсем грохнаха. И вече не си декан, нито учен, а просто старец, чието име тъне в забрава.“

Той стана бавно и отиде в кабинета. Посегна към рафта и прокара длан по кожените подвързии.

Приближи се до полиците, които най-напред толкова го бяха озадачили и му се бяха сторили нелепа глупава шега. Сега вече знаеше — съвсем не е шега. „Основи на законодателството на Арктур XXIV“, „Съпоставка между правните понятия в системата на съзвездията Центавър“, „Юриспруденция на III, IV и VII планета на Зубенел Хамали“, „Съдебна практика на Канопус XII“. И още много други книги, на чиито корици са написани имената на странни далечни планети.

Сигурно нямаше да разбере бързо какви са тези имена, ако не беше старият му приятел Бен. Дълги години Бен му бе разказвал за работата си и употребяваше имената им така привично, сякаш говореше за съседната улица или за къщата зад ъгъла.

Всъщност може би те не са чак толкова далече. За да поговориш с хората... е, може би не с хората, но със съществата, които населяват тези чужди планети, трябва само да идеш до телефона и да набереш номера.

В телефонния указател са дадени номерата, които те свързват със звездите, на рафта са наредени книги, в които се събрани звездни

закони.

Може би там, на другите слънчеви системи, няма нито телефон и телефонни указатели, нито правна литература. Значи трябвало е да се преобразува всичко това, да се облече в привични за нас, познати форми. И то да се преобразува не само на Земята, но и за незнайните жители на всички останали планети.

И имената на звездите, разбира се, също са преобразувани. Защото обитателите на планетите от системата на Полярната звезда не наричат своето слънце Полярна звезда. Но тук, на Земята, тя не може да се нарича другояче, иначе хората няма да разберат коя е тя.

И самият език трябва също да се преобразува. Съществата, с които той разговаря по телефона, положително не говорят английски; той обаче чуваше английска реч.

Поразително, невероятно, но не може да има никакво друго обяснение.

С педантичността на стар готвач той прехвърли през ума си всички факти и доказателства, старателно прецени всички възможности.

Може би просто му се привижда? Наяве ли е всичко това, или съществува само във въображението му? Може би той всъщност е седнал под някое дърво или на брега на реката и само му се струва, че живее в тази къща?

Не, едва ли. Всичко е твърде ясно и подробно. Въображението дава само неясен, неопределен фон. А наоколо има предостатъчно подробности, няма нищо неопределено, той може да се движи и да мисли както иска.

Но щом нищо не му се привижда, щом е с всичкия си, значи и тази къща, и всичко станало е съвсем реално. А щом е реално, значи къщата е построена, образувана или създадена от някакви външни сили, за които човечеството до днес не е подозирало.

Защо им в било необходимо всичко това? За какво?

Може би са го избрали като образец на дадения вид и искат да проучат какво представлява това същество човекът.

А може би той да не е единственият? Може би има и други такива като него? Такива, които са получили неочакван подарък, но си мълчат, от страх останалите да не се намесят и да не провалят всичко?

Той стана бавно и отиде в антрето. Взе телефонния указател и пак се върна в гостната. Сложи едно дърво в камината и се настани в креслото с указателя на скута си.

„Да започна от себе си — помисли си той, — да видим има ли ме тук!“

Не беше трудно да намери името си: ГРЕЙ, Фредерик. Хелиос III — СЮ 6-26-49.

Разтвори книгата на началната страница и започна да чете наред колонките с имена, като движеше пръста си по тях от горе на долу. Указателят не беше дебел, но му трябваше доста време, за да го прегледа внимателно, без да пропусне името на някой друг земен жител. Нямаше обаче никой друг — нито от Земята, нито поне от Слънчевата система. Само той.

Какво значи това, самота? А може би му е позволено да се чувства мъничко горд? Един единствен от цялата Слънчева система.

Занесе указателя на мястото му в антрето — на масичката имаше още една книга. Грей я погледна озадачен — нима са били две? Тук ли е била преди малко и той не я е забелязал? Наведе се, вгледа се в нея — не, това не е списък на телефонни номера, а нещо като папка с документи и на корицата са написани името и презимето му.

Не, разбира се, че по-рано я нямаше. Сложили са я тук, както слагат масата, както бяха закачили в гардероба дрехите, които му бяха съвсем по мярка. Някаква непонятна, невидима сила е направила това.

Дистанционно управление? Може би някъде има копие на тази къща, там някакви съвсем невидими, естествени и привични за онези условия сили слагат масата или закачват дрехите — и тези действия мигновено и точно се възпроизвеждат тук? Ако е така, значи покорено е не само пространството, а и времето. Та нали неизвестните същества не са могли да знаят какви книги да сложат в кабинета, преди да се появи обитател на къщата. Не са могли да знаят, че именно той, Фредерик Грей, правист по специалност, ще се озове в нея. Поставили са капана (хм, капан ли?), но не са знаели кой ще се хване в него.

Както и да са напечатани книгите от библиотеката му, за това е било необходимо време. Необходимо е било да се подбере нужната литература, да се преведе тя и да се подготви за печат. Нима може времето да се управлява така, че за това да са достатъчни само двадесет и четири земни часа?

Той отвори папката и прочете напечатаните с едър шрифт на първата страница редове:

КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ И ДОКУМЕНТАЦИЯ

Валматан срещу Мер Ел. Делото подлежи на разглеждане въз основа на законите на междугалактичното право.

Ванз КАМИС, Рас Алгети VI,
Ите НОНСКИК, Тубан XXVIII,
Фредерик ГРЕЙ, Хелиос III.

Целият се смръзна. Ръцете му затрепераха и той остави папката върху масичката — внимателно, сякаш можеше да се счупи, сякаш ако я изпусне, тя ще стане на сол.

Междугалактично право. Трима учени, трима познавачи (?) от три различни слънчеви системи! А самото дело и законът по всяка вероятност принадлежат към някоя друга, четвърта система.

„Малко да ни помогнете“ — бе казал гласът по телефона.

Малко да помогне. Де издаде присъда въз основа на закони и съдебна процедура, от които няма понятие!

А другите двама? Те дали знаят нещо?

Нетърпеливо прелисти указателя. Ето: Камис, Ванз. Старателно набра номера.

— Ванз Камис го няма в момента — чу се приятен глас. — Нещо да му предам?

„Сбърках — каза си Грей. — Не биваше да звъня. Безсмислено е.“

— Ало — викаше приятният глас. — Чувате ли ме? Ванз Камис го няма в момента. Нещо да му предам?

— Не — каза Грей. — Не, благодаря. Няма нужда.

Не биваше да звъни. Това е слабост, малодушие. В такива минути човек трябва да разчита само на себе си. И да бъде на висота. Не можеш да откажеш, положението е такова, че не можеш да се измъкнеш.

Взе якето и каскета си и излезе.

Изгряваше Луната, златният ѝ диск бе назъбен в долния си край от тъмните силуети на боровете, които растяха високо на отсрещния бряг.

Тук можеше да мислиш. Грей спря и вдъхна дълбоко нощната свежест. Тук чувствуваш под краката си родната земя. И е по-лесно да мислиш тук, отколкото в къщата, която всъщност представлява продължение на чужди светове.

Слезе по пътеката на брега при кануто. То си беше на мястото, след вчерашната буря в него се бе събрала вода. Грей го обърна и изля водата.

„Делото трябва да се разглежда въз основа на законите на междугалактичното право.“ А съществува ли такова междугалактично право?

Подходът към закона бива различен. Можеш да виждаш в него отвлечена философия или политическа теория, история на нравствеността, обществена система или сбор от правила. Но както и да го разбираш, както и да го изучаваш, каквато и негова страна да изтъкваш, основната му задача е да установи някакви рамки, които помагат да се разреши всеки възникнал в обществото конфликт.

Законът не е нещо мъртво и неподвижно, той неизменно се развива. Колкото и бавно да е това, той следва развитието на обществото, на което служи.

Грей тъжно се усмихна, загледан в разпенената река в полумрака; спомни си как години наред в лекциите и семинарите си се беше старал да набие тази мисъл в главите на своите слушатели.

Законът на дадена планета при наличие на време, търпение и постепенно развитие може да бъде приведен в пълно съответствие с всички общоприети понятия и с цялата система от знания на обществото като цяло. А може ли логиката на закона да стане толкова гъвкава и всеобхватна, че да важи не само за една, а за множество планети? Съществува ли някъде основа за такова разбиране на законността, което да може да се приложи спрямо цялото общество в най-широкия, общовселенския смисъл на думата?

Да, възможно е. Щом има налице мъдрост и труд, тази надежда не е безпочвена.

А щом е така, той, Грей, може да помогне, по-точно, могат да потрѣбват земните закони. Не, Земята няма защо да се срамува от това, което има. Човешкият разум винаги се е стремил към законност. Повече от пет хилядолетия човечеството се е стремил да се опира на закона и това е довело да развитието на правото — по-точно, до различни пътища на развитие. Но в земното право все ще се намерят два-три параграфа, които смело могат да бъдат включени във всеобщия междугалактичен кодекс.

Химията е обща за цялата Вселена и поради това някои хора предполагат, че и биохимията е обща. Другите двама жители на чужди планети, съдиите, заедно с които ще трябва да реши спорното дело, по всяка вероятност не са хора и дори не приличат на хора. Но при съществуващата обща обмяна на веществата сигурно в най-главното те приличат на човека. Сигурно това е живот, възникнал от протоплазмата. Сигурно за да дишат, им е необходим кислород. Сигурно важна роля в организма им играят нуклеиновите киселини. И разумът им, колкото и да се отличава от човешкия, е възникнал на същата основа, на която е възникнал и човешкият разум, и функционира приблизително по същия начин.

А щом химията и биохимията са общи за всички, защо да не съществува и мислене, което ще стигне до общо понятие за правосъдие?

Може би е още много рано за това. Но, да речем, след десет хиляди години. Нека да е дори и след един милион години.

Той отново се заизкачва по хълма; походката му отдавна не е бивала толкова лека, а бъдещето не му се е струвало тъй светло — не само собственото му бъдеще, а и бъдещето на всичко съществуващо.

Дълги години той бе внушавал на другите именно това, ратувал бе за това: за надеждата, че ще дойде време, когато в закона и правото ще бъде въплътена велика, неоспорима истина.

Да, радостно ти става на сърцето, когато знаеш, че и други чувствуват същото и работят за постигането на същата цел.

Никакъв старчески дом няма тук и това е чудесно. Та старческият дом е задънена улица, а той е пред прага на прекрасно начало.

След малко ще звънне телефонът и ще го попитат съгласен ли е да им помага. Но няма защо да чака, докато му позвънят. Трябва да

работи, предстои му огромна работа: да прочете делото в папката, да проучи основно цялото множество чужди закони, да намери всички източници и прецеденти, на които се позовават, и да мисли, да мисли...

Върна се в къщата. Влезе в кабинета, сложи папката на бюрото. Извади бележник и моливи, подреди всичко така, че да му бъде под ръка.

Седна и потъна в междузвездното право.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 40,41,42/1972 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.